

DEMOKRACIJA

Leto XIII. - Štev. 10

Trst - Gorica, 15. maja 1959

Izhaja 1. in 15. v mesecu

V Ženevi se krešejo mnenja Draginjska doklada in življenjska raven

Damoklejev meč je izvojeval več zmag kot pa Cezarjeve armade!

NIKITA HRUSCEV

Pretekli ponedeljek je v Ženevi začela dolgo pripravljana konferenca zunanjih ministrov, katerih naloga je, da pripravijo kasnejši sestanek načelnikov vlad štirih velesil, torej vrhunski razgovor štirih velikih. Po enem mnenju naj bi štirje ministri sploh presodili, ali posamezne vlade lahko tvegajo vrhunski sestanek. Če se pri teh predhodnih izmenjavah mnenj štirih ministrov ne pokaže, da bi se dalo doseči konkretne sporazume in rešitve, ki naj postavijo politično ureditev osrednje Evrope na nove in solidnejše temelje, potem bi samo zaradi propagande, vpljivostnih nasmeškov in proglaševanja praznih besed ne kazalo tvegati ugleda glavnih državnikov.

Nemčija in z njo vred vprašanje evropske varnosti so glavni vzrok ponavljajočih se napetosti med sovjetskimi in zahodnim blokom v našem delu sveta. Prav ta vprašanja, v kateri je v obstoječih okoliščinah zapaden osrednji problem celine, na kateri živimo je že štirinajst let prepuščeno neorganiziranemu krpanju tiste začasnosti, kakršno je ustvarilo premirje po drugi svetovni vojni. Ko sta Roosevelt in Churchill februarja 1945 v Jalti klonila pred Stalinom in sta pristala na takšno razdelitev Nemčije, kakor jo imamo v bistvu še danes, si gotovo nista mislila, da sta s tem prispevala k zapletu, ob katerem si bodo njuni nasledniki še desetletja razbijali glave.

To so zahodnjaki morali spoznati že par mesecev kasneje. Poleti je bila konferenca v Postdamu, septembra 1945, so se pa v Londonu prvič sešli zunanji ministri zmagovalnih velesil. Obratno so govorili o Nemčiji, toda niso se mogli sporazumeti za spremembo ustvarjenega stanja. To se je ponavljalo nekaj časa, dokler si niso marca 1947. na moskovskem sestanku zunanjih ministrov priznali, da nima smisla nadaljevati prazna prerokovanja. Odstopili so od nadaljnjih poskusov sporazumnega reševanja nemškega vprašanja in vsaka stran je podvela ukrepe, ki jih je smatrala za primerne. Leta 1949 je nastal Atlantski pakt, v katerega je kasneje vstopila tudi Zahodna Nemčija. Kot odgovor je kmalu za njim sledil Varšavski pakt, ki združuje Sovjetsko zvezo in njene satelite vzhodne Nemčije.

Leta 1953. je umrl Stalin. S tem se je odprlo novo obdobje ruske zgodovine. V začasnem popuščanju napetosti, ki je sledilo, so se državni povrnili k opuščeni delu. Po sedmih letih so se leta 1954 v Berlinu zopet sešli zunanji ministri. Glavni predmet je bilo zopet nemško vprašanje. Naslednje leto se je vršila prva ženevska konferenca avlekih. Odjuga je bila na višku. Tisk je objavil fotografije nasmejanih obrazov, rasla je utvara dobre in iskrene volje.

Na ljubo tej iluziji so nekatere zahodne države celo popustile v skrbi za svojo varnost. Podobnostjo kot takoj po vojni prehitro demobilizirale, so tedaj z naglico začele zmanjševati svoje izdatke za oboroževanje. Toda je prekmalu je sledilo trpko razočaranje. Čim so Stalinovi nasledniki sedeli trdno v sedlu niso več rabili odjuge, niso hoteli popuščati. Tujo naivnost so izkoristili za to, da so v razvoju raketnih izstrelkov in drugih orožij nadoknadili in po možnosti odpravili svoj zaostanek. Od svojega imperija niso bili pripravljani žrtvovati niti mrvice. Leta 1956 so v krvi zadušili madžarsko vstajo.

Zahod se je zopet zavedel nevarnosti. Sovjetski vpliv na Bliznjem in Srednjem Vzhodu je raste. Samo energična ameriška intervencija v Libanonu in angleška v Jordaniji sta preprečili še hujše posledice. Močnejši kot prej so Sovjeti ob zaključku preteklega leta postavili ultimati za rešitev berlinskega vprašanja po svojih zamislih. Odločna reakcija Zahoda jih je sicer prisilila, da so svoje izhodiščne pogoje nekoliko omilili, vendar je prišlo do sedanega ženevskega sestanka zunanjih ministrov, kateremu bo verjetno sledila vrhunška konferenca, v glavnem na njihovo željo in pobudo.

Vkljub nekajkratnim razočaranjem so demokratične države pristale na še en poskus, ki naj pokaže, ali se da s Sovjeti doseči sporazum za vsaj zasilno ureditev višjih evropskih vprašanj. Po tolikem neuspešnem ponavljanju vsakovrstnih sestankov, od katerih doslej ni bilo končne rešitve, se nehoti vprašamo: ali imajo takšne konference sploh kakšen smisel? In če ga imajo, potem: kakšen bo izid sedanega ženevskega razpravljanja?

Vkljub temu, da se vse od zaključka svetovne vojne v Evropi nismo niti za las približali rešitvi nemškega vprašanja, temveč smo se od tega vedno bolj oddaljivali, nikakor ne moremo reči, da nastete konference med Vzhodom in Zahodom ne bi bile koristne. Ponavadi so sledile najkritičnejšim trenutkom, ko je napetost med dvema blokoma dosegla višek. Pripomogle so k prekinitvi sovražnosti na Koreji, koncu vojne v Indoneziji, sestavitvi avstrijske državne pogodbe. Bile so nekakšen ventil, skozi katerega je izpuhtel tisti odvisni pritisk, ob katerem smo že čutili, kot da bi bili na robu splošnega spopada. Čeprav napetost ni bila odpravljena, je bila vsaj začasno omiljena.

Kakor vse kaže lahko pričakujemo podobne rezultate tudi od sedanje ženevske konference. Razlike med predlogi, s kate-

rimi so prišli nanjo vzhodnjaki in zahodnjaki, so velike. Toda na drugi strani je vendarle važno, da se o tem razpravlja in se Sovjetski zvezi ne pusti, da bi spravila v resno nevarnost mir v Evropi.

Na ženevski konferenci se bodo zopet na dolgo pogajali, ena in druga stran bosta skušali čimdelj vztrajati pri svojem. Upoštevati moramo tudi, da se zunanji ministri, ki si na njej sede nasproti, medsebojno še ne poznajo. Osebnostno so si novi ljudje in zato se bodo kar dolgo skušali, se otipavali in opazovali, predno bodo tvegali odločilni spopad.

Churchill, ki ima velike izkušnje s Sovjeti, je neposredno pred konferenco obiskal Združene države. Tam je Eisenhowerju in Dullesu gotovo svetoval, da je treba vztrajati do konca, kajti Rusi popuste šele v zadnjem trenutku, ko uvidijo, da nikakor ne morejo drugače. Upajmo vsaj, da je bilo tako in da ga bodo poslušali.

Od ženevske konference in tudi od morebitnega kasnejšega sestanka velikih toraj ne pričakujemo čudežev. Na njej ne bodo dokončno rešili ne nemškega vprašanja ne problema evropske varnosti. Pripravili bodo kvečjemu tla za kakšno manjšo spremembo. Ze to bo veliko. Toda tudi ti dosežki bodo koristili samo, če jih bo Zahod vrednotil takšne kot bodo v resnici in ne bo dopustil, da bi ga Vzhod z njimi zopet uspaval, tako kot se je to zgodilo leta 1955, ko sta bila v Ženevi danes že politično pokojna Molotov in Zukov.

Prvi dnevi konference

Prvi trije dnevi ženevske konference zunanjih ministrov so potekali tako, kakor je bilo predvidevati. Najprej so se morali sporazumeti glede vloge, ki naj jo imajo na konferenci delegati Vzhodne in Zahodne Nemčije. Sovjetski zunanji minister Gromiko je zahteval naj bi obe Nemčiji bili polnopravni članici konference, pa se je potem le zadovoljil s tem, da se bodo udeleževali sej samo kot opazovalci.

Otvoritveni seji, ki jo je začel s svojim govorom tajnik Združenih narodov Ham-

marckjoeld, je sledil v torek popoldanski sestanek, na katerem so govorili posamezni ministri. Sovjeti so zahtevali, da naj bi se se udeleževali tudi zastopniki Češkoslovaške in Poljske, ki sta bili prvi žrtvi Hitlerjeve napadalnosti. Zahodni zastopniki pa so izjavili, da je bilo takih žrtev veliko in če bi povabili omenjeni dve državi, potem bi morali vsekakor povabiti Italijo, pa tudi Belgijo, Nizozemsko, Dansko in Norveško. To pa konferenci ne bi koristilo, kajti osnove sporazuma bodo lažje dosegljive, če bo pri tem sodelovalo čim manj oseb. Načrt ureditve nemškega vprašanja bo itak kasneje, na posebni konferenci, predložen vsem zavezanicam v vojni proti nacistični Nemčiji, in takrat bodo te države imele dovolj priložnosti, da iznesejo in uveljavijo svoja stališča. Vsak minister je tudi v širokih obrisih povedal kaj pričakuje od konference in kako naj bi delovala.

V sredo je predsedoval seji ameriški zunanji minister Herter. Gromiko je zopet ponovil svojo zahtevo glede udeležbe Češkoslovaške in Poljske, zahodni delegati pa so vztrajali pri tem, da bi delegate teh dveh držav lahko poklicali k mizi samo v določenih fazah konference, ko bi bila v razpravi vprašanja, ki se tičejo neposredno teh dveh držav. Čeprav je prvotno izjavil, da v tem vprašanju ne bo sprejel kompromisa, je sovjetski delegat končno šel preko te točke. Glede postopka pri reševanju nemškega vprašanja sta takoj izstopili dve tezi: sovjetska, po kateri bi morali sprejeti delitve Nemčije v dve državi kot realnost in skleniti mirovno pogodbo z obema Nemčijama, urediti položaj Berlina, ter nato prepustiti Nemcem, da sami uredijo vprašanje svojega zedinjenja, ter zahodna, po kateri bi morali najprej urediti postopek za zedinjenje ter šele nato razpravljati o mirovni pogodbi, ki bi jo morala podpisati združena Nemčija. V četrtek so zahodni zunanji ministri predložili konferenci svoj globalni načrt ki sloni na povezavi nemškega zedinjenja z evropsko varnostjo in Berlinom.

Dogodki po svetu

da bo tudi nova vlada koalicijska vlada in da ji bo zopet načeloval kancler Raab. V ostalem bi ne moglo biti drugače niti v primeru socialistične zmage.

KOROSKI SLOVENC, ki uživajo v po-vojni Avstriji manjše pravice kot med obema svetovna vojna, so pred zadnjimi državnozbornimi volitvami izdali proglas, v katerem so rekli, da se je »Narodni svet koroskih Slovencev trudi, da bi mogel slovenskim volivcem za 10. maj pripraviti ono stranko v parlamentu, ki bi imela največ razumevanja za ustavno zajamčene narodno-kulturne pravice naše manjšine. Z obzaloževanjem ugotavlja, da tega razumevanja ni našel pri nobeni obeh velikih strank.

Tako Narodni svet koroskih Slovencev ni izdal nobenega priporočila in je prepustil svojim sonarodnjakom, da so se pri glasovanju odločali po svojih verskih, socialnih in gospodarskih vidikih. Ni pa zagovarjal politične abstinence in je pozval volivce naj na vsak način izpolnijo svojo državljansko dolžnost.

POLOZAJ NA BLIŽNJEM VZHODU je zelo nejasen in niso izključeni novi zapleti. K temu prispeva med drugim britanska odločitev, po kateri bodo Iraku dobavili britanske tanke in britanska letala. Tako bo Kasem, ki je že precej odkrito pokazal svoja naklonjenost komunistom, dobival britansko orožje, medtem ko bo Naser, ki se zadnje čase močno zoprstavlja komunistom, glede oborožitve še nadalje navezan samo na Moskvo. Londonska vlada utemeljuje svojo odločitev z dejstvom, da je Irak že doslej dobival vedno orožje iz Velike Britanije in da ne bi bilo razumno, ko bi mu ga zdaj odkleli. S tem bi Kasem enostavno potisnili v komunistični objem. Vendar niso vsi pristaši vladne konservativne stranke prepričani, da je to najboljša pot za preprečitev komunistične nadvlade v Iraku in za utrjevanje zahodnega vpliva v tem delu sveta. Posebno Egipt bo gotovo tolmačil najnovejšo britansko podporo Iraku kot izrazito protiegiptovsko dejanje.

Kasem je namreč glavni Naserjev nasprotnik in se upira združitvi vseh Arabcev pod vodstvom Egipta. Pri tem bo prav tako neugodno tolmačil tudi okoliščino, da so Britanci sprejeli svojo odločitev potem, ko sta bila v Londonu perzijski šah in jordanski kralj, ki tudi ne veljata za Naserjeva prijatelja.

Umerjeni mednarodni opazovalci sodijo, da britanske odločitve ne smemo ocenjevati tako črno. Predno bodo britanski tanki in letala, ki jih bodo začeli šele izdelovati, prispela v Irak, bo preteklo najmanj devet mesecev. Do tedaj se bo že videlo ali bodo v Iraku prevladali komunisti ali ne. Če bi se to zgodilo, potem britanski vladi ne bo težko preklicati svojo obljubo. Če bodo pa komunisti med-

Pretekle dni je italijansko gospodarstvo zabeležilo važen pojav: prvič po drugi svetovni vojni bo v tromesečju maj-julij draginjska doklada delavcev in nameščencev v industrijskem in irgovskem sektorju utrpela znižanje. To bo znašalo sicer samo eno točko, kar pomeni 12,30 - 34,23 lir na dan, odvisno pač od posameznikovega delovnega položaja in krajevne draginjskega razreda, toda zato ni nič manj pomembno, ker dokazuje, da cenne osnovnim življenjskim potrebščinam padejo, ne pa rastejo. Gibanje, ki je bilo že dolgo opazno v statistikah cen na debelo je tako prišlo do izraza tudi v cenah na drobno. Če upostevamo, da so stanovanjske najemnine s 1. januarjem bile predmet običajnega vsakoletnega poviška, je moralo padanje cen ostalih dobrin biti še toliko večje, da je prekrilo tudi ta porast.

Zanimivo je, da sta manjkali samo dve stotinki odstotka, pa bi znižanje draginjske doklade znašalo dve, ne pa samo eno točko. Kako sploh izračunavajo draginjsko doklado? Določena osnova se povečuje ali zmanjšuje skladno z gibanjem indeksa povprečnih tromesečnih cen osnovnih življenjskih dobrin, ki jih teoretično rabi štiričlanska družina za svoje vzdrževanje. Pri tem po-

stopa na en način, ko indeks raste, na drugi ko indeks pada. Če se je povečal, potem se ga zaokroži na celo število in za kolikor točk je zrastle, za toliko večja je tudi draginjska doklada v naslednjem tromesečju. Če pa pada, potem se ga ne zaokrožuje ob upoštevanju vseh decimalnih indeksa življenjskih stroškov prejšnjega tromesečja in vseh decimalah indeksa zadnjega tromesečja se ugotovi za koliko celih točk je indeks nazadoval. Draginjsko doklado se nato zniža samo za toliko celih točk. Vse decimalne razlike se enostavno izpusti. Toda tudi to sledi šele potem, ko se počaka še eno celo tromesečje in ko to dodatno tromesečje potrdi ugotovljeno znižanje. Tako so si sindikati zagotovili, da ne bi kratkotrajna in slučajna padanja cen izzvala dolgotrajnejše zmanjšanje dohodka oseb, ki so v odvsnem delovnem razmerju.

Oglejmo si to na našem primeru. Indeks življenjskih stroškov v tromesečju maj-julij 1958 je znašal 106,68. Ker se je povečal, je bil zaokrožen na 107 in draginjska doklada je zrastle za eno točko. V tromesečju avgust-oktobar 1958 je nazadoval na 105,98 in bi zaokrožen znašal 106, kar bi pomenilo padec za eno točko. Toda ker gre za padanje indeksa, so morali upoštevati tudi decimalke. Natančna razlika je znašala samo 0,70, torej manj kot 1,00. Zato sistem za znižanje draginjske doklade sploh ni začel delovati. V tromesečju november 1958-januar 1959 se je indeks še bolj znižal. Padel je na 104,69 in bi zaokrožen znašal 105. Toda razlika napram najvišji konici 106,68 (maj-julij 1958) je znašala ob upoštevanju decimalk samo 1,99, torej manj kot dva, in tako je prihajalo v poštev samo znižanje za eno točko. Čakati pa so morali še kaj bo pokazalo naslednje tromesečje. Kot nalašč je nato tudi tromesečje februar-april 1959 pokazalo popolnoma isti indeks življenjskih stroškov, 104,69! Razlika napram najvišjemu indeksu je ostala ista in tako so v tromesečju maj-julij znižali draginjsko doklado samo za eno, ne pa za dve točki. dve skromni stotinki odstotka sta mnogim rešili po nekaj tisoč lir!

Podčrtati je treba, da so sindikalne organizacije brez ugovora sprejele posledice dogovorjenega sistema tudi zdaj, ko je prvič deloval v škodo njihovih varovancev. Nihče ni izrazil niti najmanjšega suma v točnost statističnih podatkov, na osnovi katerih izračunavajo indeks življenjskih stroškov. Pač pa so delavske organizacije popolnoma pravilno ugotovile, da že dolgo nespremenjene količine dobrin, in potreb povprečne družine, ki so podlaga za ugotavljanje tega indeksa, niso v skladu z gibanjem življenjske ravni, ki se nespornemu majhnemu znižanju cen na drobno življenjski stroški povprečne delavske ali nameščenske družine letos vendarle višji kot so bili lani. To dobro čuti-ji vse gospodinje in gospodarji. Sindikalne organizacije, ki se tega zavedajo, so že napovedale delodajalskim organizacijam, da bodo začele gibanje za povečanje delavskih in nameščenskih plač.

Toda tej akciji ne bo več cilj ohranitev dosedanje, temveč ustvaritev podlage za novo in višjo življenjsko raven delovnih ljudi. To pa je drugo vprašanje, različno od tistega, ki ima svoj instrument v draginjski dokladi.

tem izabili svoj vpliv na oblast, potem bo pri tem prav gotovo odigrala koristno vlogo tudi najnovejša poteza, s katero je velika Britanija pokazala, da samostojni Irak lahko še vedno upa na podporo Zahoda.

DESETLETNICO PRENEHANJA LETALSKEGA MOSTU so 12. tm slovesno praznili v Berlinu. Zahodni zavezniki so organizirali oskrbovanje Berlina z letali dne 24. junija 1948, ko so Sovjeti proglasili blokado nemškega glavnega mesta in niso pustili vanj nobenega suhozemnega ali vodnega transporta. Letalski most je deloval skoro eno leto, do 12. maja 1949, ko so Sovjeti končno le uvideli, da ne morejo streti zahodne odločnosti.

Posebno zdaj, ko se v Ženevi zopet razpravlja o Berlinu in njegovi bodočnosti, je ta obletnica dala Berlinčanom priložko, da učinkovito manifestirajo svojo voljo za ohranitev svobode. Organizirali so jo v velikem stilu. V goste so ponabili načelnika dveh tedanjih prijateljskih vlad, Atleeya in Schumana, nekdanjega ameriškega guvernerja v Nemčiji, generala Luciusa Claya, po katerem se imenuje eden glavnih dvoredov v Zahodnem Berlinu, nadalje šest pilotov takratnih transportnih letal in 72 družinskih članov tistih pilotov, ki so pri izvrševanju svoje dolžnosti pri oskrbovanju Berlina izgubili življenje. Zahodnonemško vlado je na proslavi zastopal priljubljeni minister za gospodarstvo Erhard.

TUDI ANGLIJA bo poslala v vesolje svoj umetni satelit. Ministrski predsednik Mac-Millan je napovedal, da se bo to zgodilo leta 1961 in da bo vojaška poskusna središča že dobila nalogo, da razvijejo potrebne rakete. Britanski premier je pozval druge narode na sodelovanje pri raziskavanju vesolja. Poudaril je, da izdatki, ki jih je njegova vlada odobrila v ta namen ne bodo toliko veliki, da bi neugodno vplivali na britansko gospodarstvo. Zankrat je določil kredit, čigar vrednost znaša v našem denarju okrog 2 milijardi lir. Prvi britanski satelit naj bi tehtal 1000 funtov, tj. nekaj manj kot pol tone.

OMEJITVI VPISOV NA UNIVERZO bodo v Jugoslaviji zdaj sledili tudi strožji predpisi za vpise na srednje šole. Pomembnejša novost pri vpisu bo natečaj s podrobno določenimi pogoji. Ti bodo v skladu s kapaciteto šol in potrebami po kadrih, ki jih daje nekava vrsta šol. Spremembe ne bodo zadevale vajenskih šol, ker je obiskovanje teh šol za vajence obvezno ko sklenjevo učne pogodbe. Pač pa bodo veljale za vpis na gimnazije, strokovne in višje strokovne šole, na katerih naj bi natečaj omogočil pravičnejšo izbiro kandidatov, zlasti ko nekatere šole ne bodo mogle sprejeti vseh prosilcev.

Mnogim je še v spominu kako so se razkricali jugoslovanski komunisti ko je predvojna Jugoslavija v letih gospodarske krize omejila vpis na nekatere fakultete in na učiteljska! To je bil takrat zločin proti svobodi izobraževanja. Danes pa sami uveljavljajo podobne ukrepe in jih zagovarjajo.

VEŠTI z GORIŠKEGA

ŽRTVE IN KRIVCI ljubezen in sovražstvo

Prve dni tega meseca »Združenje družin ugrabljenih in izgnanih v maju 1945« je izdalo svojo objavo in se na svoje drage spomnilo tudi s cerkvenim obredom, kateremu so prisostvovali oblasti. Za priliko smo tu pa tam slišali zopet ostre napade na račun »barbarov«, ki so krivi početja v maju 1945, čeravno je mons. Monti, ki je mašo zadušnico daroval, klical na odpustanje v imenu krščanskega nauka ter poudiril, da je to potrebno še s posebnim oziranjem na dejstvo, da so odnosaji med dvema državama dobri in utegnejo biti še boljši.

Stokrat smo s tega mesta že obsodili vsako krivico, ki se je komu zgodila in razumemo bolečine in trpljenje prizadetih družin, ki so svoje droge izgubile. Med temi so tudi mnogi Slovenci, in njih dragi trpijo, ker ni šlo za lov na Italijane, kakor se zlobno z neke strani trdi, ampak za revolucijo slovenskih in italijanskih komunistov.

Ko so italijanski fašisti nedolžne Slovence morili in njih domove požigali, jih tisti, ki danes kričijo na »barbare« niso takrat obsodili, jih niti danes ne obsodijo ter nimajo niti ene same besedice pomilovanja in usmiljenja za ogromno število slovenskih žrtev.

Zgodilo se je, da so prve dni tega meseca dvignili na goriškem pokopališču ostanke tu pokopanih nemških vojakov. Hitlerjeve vojske. Ves svet ve o grozotah, ki jih je Hitlerjeva vojska počenjala in koliko tisočev in tisočev naših domčinov, Slovencev in Italijanov, se ni vrnilo več iz raznih nemških taborišč smrti.

Pa so vendar italijanski zastopniki na goriškem pokopališču lepo in ljubezno pozdravili odhod ostankov nemških Hitlerjevih vojakov. Posnemamo namreč iz poročila, ki ga je 7. t.m. prinesel tržaški »Piccolo«. »Obred je bil priprost in ganljiv«, je poročal »Piccolo«. Castno službo je vršil vod vojakov 114 reg. »Mantova«, prisostvovala so razna vojaška zastopstva. Na voz so položili vence goriške občine in Združenja družin padlih v vojni ter druge. Spregovoril je vojaški kaplan don Silvio Negrato, ki je prikazal visok pomen obreda, ki predstavlja usmiljenje, ki ga Gorica izkazuje truplom vojakov, padlih za en ideal, ljubezen in krščansko usmiljenje na katerem se gradi, v imenu Boga in človeštva, mir, ki ga ljudje dobre volje želijo.

»Župan pa, vidno ganjen«, nadaljuje »Piccolo« je dejal, da je Gorica skrbno in usmiljeno varovala grobove padlih, ker je tolačila čustva tolikih mater, žena in sirot, grobove padlih, ki so prelili svojo kri v teh krajih in ki ostanejo zato vedno živi v našem spominu. (...Gorizia... ha custodito con cura e pietà le tombe dei Caduti i quali hanno versato in queste terre il loro sangue e perciò saranno sempre vivi nella nostra memoria«.

Ostanke nemških vojakov so prepeljali v neko skupno kostnico blizu Verone.

Italijanski narod neguje že po svoji tradiciji globoka čustva pietete. To nam dokazujejo vojaška pokopališča doma in povsod v tujini, kjer počivajo padli italijanski vojniki. Spoštovanje do spomina umrlih pa se v Italiji - to mora vsakdo priznati - ne omejuje samo na lastne, ampak tudi na nasprotne pokojnike. To

so dokazale točno pred 100 leti italijanske žene in matere po bitki pri Solferinu, kjer se je zasnova najboljše človekoljubna ustanova: Mednarodni Rdeči križ.

Vse prav! Le to bi želeli, da se krščanska ljubezen izraža in izkazuje prav do vseh žrtev vojne, tudi slovenskih in predvsem do živih človeških bitij, tudi slovenskih. Tako učita omika in krščanski nauk.

Slepi in gluhi

V zvezi z glasovi, s katerimi so goriški slovenski občinski svetovalci potrdili proračun tekočega leta, piše »Novi lista«, zvito in zavito, kakor da je bila potrditev neupravičena, ker občina ničesar ne stori za Slovence. Vse kaže, da goriški dopisnik Novega lista ni slišal izjav, ki so jih slovenski svetovalci izrekli ob priliki razprave in glasovanja o proračunu, in ni čital niti tozadevnih poročil v »Demokraciji« in v »Katoliškem glasju«.

Uspehi naših svetovalcev v korist slovenskih občanov so veliki, to bi lahko potrdili vsi tisti, za katere ti svetovalci stalno intervenirajo in jim marsikaj izposlušajo. Vsega seveda ni niti dostojno omenjati v časopisih. V ostalem pa je res, da tudi »Novi lista«, kakor »Primorski« in »Soča«, raje molčijo, kakor pa da bi poročali o nastopih in uspehih slovenskih svetovalcev. Prijetno pa je vsem omenjenim pred listom poročati o komunističnih in o Pedronijevih nastopih.

Obmejni promet v aprilu

V preteklem mesecu je na obmejnem desetkilometerskem pasu na Goriškem odšlo v Jugoslavijo 18.536 italijanskih državljanov, v Italijo pa je prišlo 70.239 Jugoslovanov.

Vodovod o Jazbine in o Števerjan

Vodstvo vodovodnega konzorcija vzvodne Furlanije je sklenilo potegniti vodovod z Gradiškute v Jazbine, zatem pa iz Oslavja in Števerjana ter po naseljih. Veseli smo te odločitve in želimo, da bi se ta čimprej uresničila.

Naši svetovalci v goriškem občinskem svetu so se vneto in uspešno potegovali za vodovod na Gradiškute ter so vsako priliko porabili, da so priporočali pomoč za napeljavo vodovoda v Števerjan. Isto so vedno storili zastopniki Slovenske demokratske zveze. Seveda se je števerjanska občinska uprava srčno prizadevala za doseg vodovoda in ga hvala Bogu danes v gornji odločitvi tudi dosegla. Števerjanska Kmetoski delavska zveza, ki je predlagala izvolitev tega občinskega sveta, z določenim stvarnim programom, vidi da se program točno uresničuje v splošno korist občanarjev.

Ti uspehi demokratičnih Slovencev seveda vrtajo po titovskem in sopotniškem očevstvu. Za komuniste je namreč bogata letina tam, kjer vladata nezadovoljstvo in mizerija. Zato priporočamo vsem tistim demokratičnim strankam, ki se bo-

GORIŠKI PREPIHI

Politični »resnicoljubi«

»Primorski dnevniki« od četrtega 7. t.m. je porabil priliko kazenske obravnave pred porotnim sodiščem v Gorici, ki se je vršila v torek in sredo 5. in 6. t.m., da je zopet pokazal svoje mojstrsko resnicoljublje. Pred sodiščem sta se zagovarjala neki Slovenec iz Jamelj in njegov svaki italijanskega porekla, obtožena, da sta se pustila podkupiti od tujih agentov proti koristim Italije.

Mladega Jamelja je branil dr. Sfiligoj. »Primorski dnevniki« je v enournem obrambnem zagovoru dr. Sfiligoja slišal samo blatenje Jugoslavije, čeravno je ni odvetnik niti z eno samo besedo napadel in blatil. Pač pa je v zagovoru bilo slišati, ker je tako zahtevala dolžnost branitelja v korist obtožence, točno razliko med diktatorskim režimom onstran železne zaveze in demokratičnim tostran.

Nihče od prisotnih Slovencev in Italijanov ni slišal, da bi branitelj žalil Jugoslavijo, le dopisnik »Primorskega dnevnika«, ki osebno verjetno niti ni bil prisoten, je slišal nekaj grdega. Ce je bil

Kdor si želi poznanstva

IZ STARE DOMOVINE SLOVENIJE
ALI KATERE KOLI DRUGE DEZELE
Z NAMENOM POROKE
NAJ S POLNIM ZAUPANJEM
ZAHTEVA INFORMACIJE PRI

„Eva“ agenciji

10253-95 St. EDMONTON ALBERTA
CANADA

Pismu naj priloži dva dolarja in sliko.

Beograjski nadškof v Gorici

V našem mestu se je na povratku iz Rima mudil nekaj dni beograjski nadškof dr. Ujčić. V Gorici je obiskal nadškofa Ambrosija ter razne vzgojne zavode. Nadškof dr. Ujčić je pred prvo svetovno vojno deloval v našem mestu. Živo se je zanimal za naše verske, narodnostne in kulturne potrebe.

Nadškof Ujčić se je v četrtek 14. t.m. vrnil v Beograd.

Užaljena komunistična dvojica

Pretekli teden sta hotela v Jugoslavijo, preko prehoda pri Rdeči hiši v Gorici italijanski komunistični poslanec Beltrame in njegova žena, seveda z rednimi potnimi listi.

Gospo so ženske pomočnice jugoslovenskih obmejnih policijskih organov povabile v poseben prostor, da jo pregledajo. Kmalu pa se je lepa gospa vsa razburjena in užaljena vrnila iz prostora k možu in mu povedala, da so jo pregledovali, ali hoteli pregledati na zelo nedostojen način. Poslanec Beltrame je nad takim postopanjem živahno protestiral, zahteval nazaj potna lista in se vrnil v Italijo.

Italijanski listi poročajo na dolgo in široko o tem dogodku, v Vidmu, odkoder sta poslanec in gospa doma, vse govori o dogodku in ga obsoja. Le »Primorski dnevniki« ni poročal, da sta poslanec Beltrame in njegova gospa blatila Jugoslavijo...

Važen sestanek v Ljubljani

Pretekli teden so se podali v Ljubljano predstavniki goriške Trgovske zbornice, kjer so imeli razgovor s svojimi ljubljanskimi kolegi glede graditve ceste Palmanova-Gorica-Ljubljana za težki avtomobilski promet. Razgovor se je vršil v duhu prisrčnosti in razumevanja. Zastopniki Slovenije so se izjavili za predlagano cestni načrt in obljubili, da bodo začeli o njen razpravljanju, ko bodo končali slično cesto Celje-Maribor. Goričani so se vrnili iz Ljubljane zadovoljni in polni upov.

rijo proti diktaturam rdeče, črne ali kakršne že koli barve, da imajo pri reševanju potreb našega podeželja in tudi meščanstva stalno pred očmi dejstvo, da so najučinkovitejši komunistični nasprotniki: enakopravnost, blaginja in zadovoljstvo prebivalstva, komunistični zavotniki pa so: zapostavljanje, raznarodovanje in mizerija.

Voda v ulico degli Scogli?

Par dni potem ko je občinski svet potrdil proračun za tekoče leto, in za katerega so glasovali tudi vsi slovenski svetovalci, je župan poslal v ul. degli Scogli stroj, ki je izkopal jarek za napeljavo vode v razne hiše. Vsi prizadeti so zelo veselili tege dogodka in komaj čakajo, da jim priteče voda naravnost domov, saj so jo tako srčno želeli.

Lahkoatletsko tekmovanje

Prejšnji teden se je zaključilo letošnje srednješolsko lahkoatletsko tekmovanje, katerega so se udeležili dijaki deset srednjih šol goriške pokrajine.

Slovenski srednješolci so v skupni lestvici zasedli sedmo mesto, v posameznih disciplinah pa naslednja mesta: v teku na 80 m je bil Kušič šesti, v metu krogle Anselmi drugi (14,46m) in Terpin sedmi (12,38), v metu diska je bil Čej J. deveti (13,40), pri skokih v višino sta bila Geršič (1,60) in Čotič (1,55) deveti in deseti, in končno si je štafeta priverila sedmo mesto po lepi zmagi, ki jo je dosegla v svoji skupini.

Umril je gospod župnik Reja

V četrtek 30. aprila so v Rupč položili v večenemu počitku pokojnega gospoda župnika Karla Reja, ki se je bil že pred štirimi meseci zatekel zaradi dolge in mučne bolezni v goriški sanatorij.

Pogreba se je udeležilo kljub izredno slabemu vremenu lepo število naših duhovnikov in veliko ljudi iz bližnje in daljne okolice, kar dokazuje, kako je bil pokojnik povsod priljubljen.

Na pokopališču se je od pokojnega gospoda župnika poslovil Karel Cernic, ki je med drugim dejal:

Gospod župnik! Ko je večeraj zjutraj žalostno udaril glas zvana sv. Marka in sv. Katerine, je naznanil nam vsem faranom, da nimamo več svojega prvega župnika. V decembru je minilo enajst let, odkar Vas je božja previdnost pripeljala k nam in Vas dolocila, da ste postali ustanovitelj nove fare sv. Marka in sv. Katarine.

Gospod župnik! V imenu Vaših zadnjih faranov, Rupencev in Pečanov, se bom poslovil sedaj od Vas.

Rad bi imel pooblastilo, da se poslovim tudi v imenu Kobariččanov, Breginjcev, Ročanov in Ročinjcev in vseh onih, katerim ste v svojem dolgem življenju delili dobrote in ljubezen. Da, celo v imenu onih, ki so Vas prezirali, bi se hotel posloviti od Vas, kajti Vi ste vedno le odpuščali in blagoslavljali. Prepričan sem, da Vam je pravični Bog tudi zaradi tega dodelil največjo milost srečne smrti.

Gospod župnik! Srečni smo, da boste počivali med nami. Toda v nas je živa

Žar, glasilo slov. izseljencev v Avstraliji

V Avstraliji izdajajo slovenski izseljenci petnajstdnevno glasilo ZAR, ki nam ga pošiljajo v zameno za našo Demokracijo. ZAR je lepo urejen in prinaša zanimivo gradivo. Siro demokratične misli in goji ljubezen do domovine. Ponatiskujemo članek I. V. »Včeraj, danes, jutri, ki ga je priobčil ZAR št. 4. od 25. 2. 1959, ker se nam zdi pomemben in vreden, da se tudi naši čitatelji seznanijo z njim.

Včeraj, danes, jutri

V spoznanju, katero je organsko mesto Slovencev v zajednici narodov, katero je naše najnaravnostnejše sožitje in v vidika, da nam pripada neodvisnost dostojna svobodnega naroda, pač ni več nič težkega ugotoviti, katera je državna oblika, ki najboljše jamči za našo bodočnost in ki jo torej hočemo.

JUTRISNJA NEVARNOST

Samostojna slovenska država bi bila ne samo lahek plen naših dednih sovragov, temveč naravnost izzivajoča vaba zanje in s tem vir nemirov. Zavedati se moramo, da živimo na križišču treh orjaških sil, na sečišču romanstva, germanstva in slovanstva in ne delajmo si nikakih iluzij, da bi se lahko odtegnili tej tisoletni borbi. Ne tolažimo se, da bo z napredkom demokracije konec imperializma, ne, spremenile se bodo kvečjemu metode, iz brutalnih v bolj rafinirane, a zato nič manj nevarne. Ali nismo danes pričali ponovnega pohlepnega, osvajalskega imperializma, ki je tem nevarnejši, ker je zavil v plašč demokratske nedolžnosti. Politika interesnih sfer je prav tako še v polnem cvetu in slovenska država se niti za hip ne bi mogla obdržati izven njih. V duhu lahko že kar vidimo kako bi šel razvoj: najprej interesna sfera (ekonomska in politična) kake sosedne velesile, nato njen protektorat in končno kaka ponovna izdaja »ljubljske pokrajine« (morda bi bilo to nekaterim kar povšeči).

zavest, da bo med nami živel Vaš duh, Vaš nauk, Vaš zgled, zato se danes zahvaljujemo Bogu, ki Vam je naklonil tako varen in miren počitek.

Ti zemlja vipavska, ki si biser v kroni Slovenije, sprejmi vase sina sončnih Brd, da se tudi na njem izpolni besede: »Prah si ter v prah se povrneš!« Mi, ki ostanemo osamljeni, pa prosimo Vsemogočnega, naj nam iz tega pepela zopet obudi takega svojega glasnika, kot je bil njegov služabnik Karel, da nas utrdi v veri in da nas povede h Gospodu! Ko bomo sedaj osamljeni, prosite za nas gospod Karel, da ne pademo v skušnjavo.

Molili ste z nami, pri vsaki sv. maši: »temveč reši nas huđega«. Zato bomo z isto molitvijo tu vsi prijudoči prosili Boga: Reši nas, prosimo, Gospod, vsega huđega, preteklega, sedanjega in prihodnjega, na priprošnje blažene in častiljive Device božje Matere Marije, tvojih svetih apostolov Petra in Pavla, Andreja in vseh svetnikov: Pokojnemu pa daj večni mir!

† Damir Feigel

V domu onemoglih blizu Dornberga je 30. aprila umrl pisatelj Damir Feigel; star 80 let. Pokopali so ga v Dornbergu s cerkvenim obredom ob veliki udeležbi ljudstva. Poslovilni govor je imel pokojnikov prijatelj pisatelj France Bevk, ki je prikazal velike zasluge Damira Feigla kot pisatelja humorista.

Damir Feigel ima res velike zasluge na tem polju, saj je s svojimi povestmi blazil Primorcem grenki položaj pod raznarodovalnim nasilnim fašizmom. Pravil je, da je že kot dijak pisal humoristične naloge. Profesor mu jih je ukazal čitati glasno v razredu, sam je z obrazom gledal v steno, da ga niso dijaki videli, kako se je veselo smejal.

Slovenski narod ne bo nikoli pozabil dragega in ljubljene pisatelja Feigla. Primorci pa mu bomo še posebno hvaležni, ker je ostal med nami in z nami, ter nas kratkočasil ko nas je fašizem preganjal.

Koncert ljubljanske Glasbene Maticе

V Prosvetni dvorani v Gorici, Korzo Verdi 1, je ljubljanska Glasbena Matica priredila v nedeljo 10. t.m. vokalni koncert, ki je lepo uspel. Nastopilo je kakih petdeset pevcev in pevki, ki so z velikim uspehom zapeli vse pesmi na programu. Sestanek italijanskih socialistov na Oslav v nedeljo popoldne 10. t.m. se je vršil na Oslavju pri Gorici sestanku italijanskih socialistov, katerega so se udeležili tudi tisti goriški titovci, ki so svojo lastno samostojno politično organizacijo razpustili. Očitno jim je ljubeše tlačeniti tuji stranki, kot pa koristiti lastnemu narodu.

Pojdejo na univerzo brez mature

Jugoslovenski listi poročajo o tamkajšnji šolski reformi, na podlagi katere ne bo potrebna matura za vstop na univerzo, ampak samo izpit za sprejem na isto.

V prvi vrsti se bodo tega zakona in take prilike poslužili seveda komunisti, ki bodo potrebovali doktorski naslov za »karjero«, saj vsakdo lahko razume, da ima zakon le ta namen.

Kdo bi nam stal v težkih trenutkih ob strani? Ustaši? Ali bi morda Angleži čutili kake posebne simpatije za nas?

ZA ZDRAVE SRBO-HRVATSKE RAZMERE

Ne samo to, da možnost predpostavlja tudi samostojno srbsko in hrvatsko državo. Ako dopuščamo nemogočo možnost, da bi se slednji dve sploh dalo pravično razmejiti, smo si lahko gotovi, da bi se znašli vsaka v nasprotnem taboru, obe lutki v igri velesil in obenem sod smodnika ob našem boku. Ne, brez dvoma je, da se Slovenci ne moremo dezinteresirati na srbsko-hrvatskem vprašanju, ker je to naše družinsko vprašanje, od katerega direktno odvisi tudi naša usoda.

Evropska unija je zaenkrat še vedno sen bodočnosti. Morda ima trenutne izgled, ker sovpadja z zapadnim obrambnim blokom proti komunizmu, ker imata Nemčija in Italija zaenkrat še opiljene robove in ker jo gnetejo skupaj Amerikanci z naševti, dejanji in dolarji. A le zamislite si evropsko unijo po zlonu komunizma, h kateremu sta Italija in Nemčija doprinesli svoj delež in hočeta nato svoje plačilo. Končno pa bi se tudi v taki uniji pričeli tvoriti notranji bloki in grupe in bili bi na istem kakor brez nje.

NEVARNI EKSPERIMENTI

Ako niti absolutna samostojnost, niti evropska unija, kaj torej? Neke vmesna kombinacija? Tu je sadaj dana domišljija, intrigam in ribarjenju v kalnem prostu pot. Novi in stari fantazmi se pojavljajo na obzorju: Intermaej, podonavska federacija, habsburška monarhija itd. Na vse to lahko rečemo samo odločen: Ne! Nobenih eksperimentov več na našem narodnem telesu, zlasti ne z njegovimi dednimi zatiranci. Mi poznamo eno samo kombinacijo in to je združena Slovenija v zvezi Jugoslaviji. A ta kombinacija ni izmišljotina politikov, ne sad bolnih ambicij, temveč realizacija zgodovinske nujnosti izven katere nam ni obstanka ne svobode. To je zveza jugoslovenske družine narodov: Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov. Maksimum svobode navznoter, maksimum edinstvo navzven.

Razbitje Jugoslavije bi bilo za nas Slovence bolj kot za katerikoli drugi jugoslovenski narod pot samomora. Odrči se Jugoslaviji bi pomenilo iztrgati se iz prirodne jugoslovenske in slovenske skupnosti, odpovedati se zaslobi in zaščiti, ki nam jo one nudijo, vzeti nase sramotni pečat uskoka. Kajti ako pač ne v jugoslovanstvu in slovanstvu, bi morali iskati zaslobme in zaščite pač drugod, zatajajoč svojo pripadnost in sramujoč se vsega (imena in jezika), kar to pripadnost izdaja. Res, edino logično je od strani ustašev, da so si iznašli gotoko poreklo, a še logičneje bi bilo, da bi se odrekli tudi hrvatskemu jeziku in hrvatski zemlji. Ali je res mogoče, da se tudi med Slovenci najdejo taki, ki bi jim radi sledili?

TUDI FRANCIJA JE PROPADLA

Kakšno zaščito pa nam je nudila Jugoslavija? boste slišali ugovore, mar krah v štirinajstih dneh 1. 1941? In kje je bilo tedaj ostalo slovanstvo? Res je, odgovarjamo, Jugoslavija je tedaj doživela zlom, kot sta ga prejnjeno pomlad doživeli Anglija in Francija v zanje neprimerno ugodnejšem položaju in brez notranjih izdajalcev - nič sramotnega torej.

Normalno je Jugoslavije še vedno bilo toliko, da je pognala fašistom strah v kosti. Ostalih slovenskih držav pa l. 1941 ni bilo več, ker so se verujoč obljubam zapada dale druga za drugo pogoltnili Hitlerju. Obstojala je pač še Bolgarija, povezana z nami po paktu prijateljstva, ki pa nam je v danem trenutku padla v hrbet - tipičen primer, kako se Slovani, kadar žive razcepljeni, tepejo med seboj za tuje interese. Sovjetska Unija pa nikdar ni bila in ni slovenska Rusija, temveč njen najhužji sovražnik.

Komunizem je slovanstvo oropal njegove največje sile, napravil iz nje zaščitnico Kitajcev in južnoafriških zamorcev, zatočišče mednarodnih rdečkarjev, trdnjava svetovne revolucije, a lastnemu narodu in ostalim Slovanom najkrutejšo tiranijo: iz matuške Rusije mačeho USSR.

Z RUSIJO PROTI ZSSR

Toda problem Titove FLRJ in Hruščeve ZSSR bo rešen istočasno. V bližnjem se spopadu bodo hkratu na kocki usoda Rusije, Jugoslavije in Slovenije. Mi globoko verujemo, da bo ruski narod vrgel raz sebe komunistično suženjstvo. Verjetno to ne bo šlo brez sodelovanja drugih, a nihče ne bo mogel tega storiti brez njegovega sodelovanja. Sovjetsko Unijo more dokončno zrušiti samo Rusija in nihče drugi. In ko bo Rusija vstala, bo sram vse tiste, ki niso verovali vanjo. Kajti verovati v Rusijo se pravi verovati v slovanstvo. Slovenska Rusija je logična dopolnitev, je organska nujnost naše slovenske skupnosti. Tedaj bo tudi slovenski narod prosteje zadihal in kakor oparjeni bodo odmaknili svoje prste od Jugoslavije njeni dedni sovragi. Tedaj bo samo še neljub spomin, da nas je kdo izmed nas samih kdaj skušal odtrgati od naše organske poti, ki je v jugoslovanstvu in slovanstvu. Sile, ki na ruskih tleh in po ostalem svetu delajo za osvobodjenje Rusije, so nam porok za to.

SLOVENSKO PREDSTAVNISTVO ZA JUGOSLAVIJO

Taka je torej alternativa, pred katero nas postavlja zgodovina: ali z Jugoslavijo

(Nadaljevanje na 4. str.)

ATOMSKA BOMBA IN KOMUNIZEM

V rimskem parlamentu je zunanji minister Pella sredi debate o raketnih izstrelkih v Italiji vzkliknil: »Osebnost mi je ljubša smrt od atomske bombe kot pa komunistična tiranija«. Poglavar KPI, Togliatti pa je zakričal »Dobili boste oboje! - O atomski bombi in njenih strahotah je človeštvo dovolj poučeno. Vse premalo pa o drugem uničevalcu človeštva, o komunizmu. Kaj nam torej obljublja Togliatti?»

Glavna sestavina, jedro in gonilna sila boljševizma je tajna policija. Marx sicer v svojih delih ni nikjer zapovedal ustanovitve tajne policije, vendar je brez nje vsaka diktatura mrtvo-rojeno dete. Brez tajne policije ne bi niti Hitler, ki se je po demokraciji potil polastil oblasti, vladal več kot dve ali tri leta. Mussolini, Stalin, Tito in podobni diktatorji bi paševali brez policije komaj nekaj mesecev.

MVD pomeni »ministerstvo vnutranjih zadev« (notranje ministrstvo). Odkar nosijo »emvedovci« modre čepice, jih imenujejo sovjetski podčlaniki »modra nevarnost«. Rusi se tajne policije MVD prav tako bojijo kot jo sovražijo. »Modrica« je vse stene opremila z ušesi, in ponoči vidi kot sova. Nihče ni varen pred MVD, niti Palmiro Togliatti niti Nikita Hruščev. Zelo redke so ruske družine, ki še ne bi obučile dolgih tipalk MVD polpa. Armado sovjetskih deportirancev ocenjujejo na 30 milijonov, t. j. 15 odst. vsega prebivalstva, kar je najbrž pretirano. Ze samo dejstvo pa, da kroži po deželi tako strahotno število, dokazuje do kakšne mere je posameznik neposredno ali posredno prizadet.

Vsi vlaki na velike razdalje vodijo posebne jetniške vagoni, ki prevažajo po nekaj sto zapornikov. V teh vagonih je natrpana krivda z nedolžnostjo, in oboje odhaja v Vorkuto, proslulo prisilno taborišče v večnem mrazu ali pa v kruto azijsko osamljenost. Vsakih 14 dni odpluje iz Vladivostoka kazniška ladja, ki prevaža 3000 do 5000 obsojencev za 10, 15 ali tudi 25 let na Sahalin, Magadan ali v ledeno noč polarnih področij, kjer kaznjenci domujejo pod zemljo in praskajo za zlatom, za bleskom, ki je za njih ugasnil.

MVD je kremeljska pest. Njeno geslo je: »Najvišja čednost je tista ki služi komunistični svetovni revoluciji!« Zgodovina tajne policije MVD pričenja s caristično »Ohranok«. Njen razvoj do totalnega instrumenta nasilja vodi preko »Čekes«, »GPU«, »MKVD« - preko krvi, gorja, ustrahovanja, solz.

MVD je država v državi. Razpolaga z lastno oskrbovalno službo, z lastnimi športnimi društvi, z lastnimi sodišči in lastno vojaško izurjeno, svetovnonazorsko in državopolitično združenjo armado. Njeno omrežje sega do zadnjega kotička razsežne države, v kazniška taborišča in sibirski središča izgnancev. Tu so zbrane vse svetovne narodnosti. Delovne sužnje so dobavljale in še vedno dobavljajo vse satelitske države. Titova Jugoslavija je po strokovnih cenitvah odrajtala do 1. 1948 svoj krvni davek Stalinu z okrog 100.000 jugoslovanskimi deportiranci. Po istih virih so Sovjeti pobrali Poljski nad dva milijona delovnih moči. Češko-slovaški komunisti so prispevali 800.000 sužnje, Bolgari pol milijona, Romuni en milijon, Madžari 900.000, Nemci 1.800.000 deportirancev. Koliko je ostalih narodnosti in koliko sovjetskih državljanov verjetno niti v Kremlju ne vedo, saj življenje posameznika pod komunistično nima cene. Vsi ti milijoni in milijoni so pod oblastjo MVD in ta edina odloča o njihovem življenju in smrti.

Vpliv MVD pronicava v zadnje, najfinišne ozilje sovjetskega življenja. Na povelje MVD se pokorno ustavljajo brzovlaki. MVD preusmerja potniška letala, preobrača gradbeni material, preklada ljudi na vlake in z drugih prometnih sredstev, premešča ministre, zapira osumljence, degradira tovarniške ravnatelje v ročne delavce ali postavlja ročne delavce za inženirje. Nihesar ni v Sovjetiji, kamor ne bi MVD vtaknila prstov. Nobena sovjetska ladja ne odpluje iz sovjetskih pristanišč brez dovoljenja MVD in brez MVD častnika na krovu. Nobeno nogometno

POD ČRTO

K JAVNI RAZPRAVI O LATINSKINI PO SREDNJIH SOLAH

Kdo je kriv?

Anton Cehov

Moj stric, Pjotr Demjančič, zaprt, stalno nejevoljen profesor, katerega zunanost je spominjala na prekajenega slanika, je nekoga dne, ko se je odpravil v gimnazijo, kjer je poučeval latinščino, opazil, da so mu latinsko slovnico zgrizle miši.

»Čuj, Praskovja, je dejal kuharici, ko je prestopil kuhinjski prag: »kako so vendar prišle miši v naše stanovanje? Včeraj so mi preluknjale klobuk, danes pa razgrizle slovnico. Če bo šlo tako naprej, mi bodo še oči iztaknile.«

»Kaj pa naj storim? Saj jih nisem jaz priključal v hišo, se je obregnila Praskovja.«

»Pa je treba le nekaj storiti! Mačka mora v hišo!«

»Mačka vendar imamo - pa ni kaj prida! Praskovja je pokazala v kot, kjer je zraven metle dremal ves zvit majhen, suhljat, maček bele barve.«

»Zakaj pa ne velja?« je spraševal Pjotr Demjančič.

»Ker je še mlad in preneumen. Saj bo imel komaj kakva dva meseca.«

»No potem pa ga bo treba pač naučiti, kako se lovijo miši!« Namesto, da samo uuhari, naj se uči.«

Petnajst let policijske UDBE - slovenske hude ure

moštvo ne more v tujino brez nadzorstva MVD. Nobena umetniška skupina ne zapuša dežele brez policijskega spremstva. Ni tujca na tem svetu, ki bi zakonito prestopil sovjetsko zemljo brez dovoljenja MVD. Ta drži v rokah vse niti - in hudobni jeziki zatrjujejo, da je moskovski metropolit le v črno preoblečen MVD agent.

Ujetniki lastnih denunciantov

Za opravljanje najraznovrstnejših nalog je upravni aparat MVD dosegel orjaške razsežnosti. Za vzdrževanje so potrebne milijarde rubljev. MVD šteje nad pol milijona mož. Vsak emvedovec razpolaga s številnimi vojači, neznanimi oprezovalci, ki si jih je MVD pridobila z denarjem ali pa izsiljevanjem. Ta armada izdajalcev, klevetnikov in denunciantov je največja nesreča ruskega naroda. Brez teh pokvarjenih in zahrbnih ovaduhov, bi bila MVD povsem nedolžen vaški kužek, ki ne more gristi in zato samo laja. Brez teh izmečkov človeške družbe, bi komunistične zatiralce že davno burja odnesla. Smrtnih sovražnikov komunizma je v Sovjetiji več kot dovolj. Ovaduški sistem pa preprečuje vsako organiziranje. Kjer bi se zbralo samo 50 ljudi, je med njimi gotovo vsaj en ovaduh - in vsaka zamisel po svobodi je že v naprej obsojena na neuspeh. Rusi in ostali narodi v Rusiji in po vseh satelitskih in komunističnih državah so ujetniki svojih lastnih denunciantov.

Kako deluje MVD in kako dosega svoje cilje, bo morda ilustrirala pripovedka

nekega zidarskega mojstra. Njegov sin je bil v vojni poročnik oklepni enot. Po povratku iz vojne je bil najprej zaposlen v neki usnjarni za 400 rubljev mesečne plače. Delal je tako kot dela ogromna večina komunističnih podanikov. Od časa do časa je na trgu prodal po kakšen kos usnja ali čevljev, ki si jih je prisvojil v tovarni, da bi se preživljal. V teku let se je njegov položaj znatno zboljšal. Poročil se je, si ustvaril družino in bil nekoliko zadovoljen s svojo usodo. V jeseni l. 1952 so ga poklicali na policijsko postajo MVD. Tam so mu prigovarjali, da bi odšel kot instruktor oklepni enot na Korejo. Vendar možakar o tem ni hotel slišati. Govorili so mu o časti, slavi in se sklicevali na njegovo komunistično zvestavo. Zaman. Otepal se je na vse kriplje. Tedaj pa mu je častnik MVD pomolil pod nos kup spisov z dokazi vseh pred leti izvršenih tatvin in ga postavil pred izbiro: ali na Korejo ali deset let v prisilno taborišče zaradi prisvajanja državnega premoženja. Odšel je kot »prostovoljec« na Korejo.

MVD ima časa na pretek. Leta in leta čaka na pravi trenutek. Njene metode so nepreračunljive. Z logiko ji ne pridemo do živga. Če je MVD prijazna, ni treba, da je tudi za prizadetega nevarna in nasprotno. S svojim vojniskim sistemom je MVD strahoten korobač, ki ustvarja ozračje nenehnega nezaupanja in negotovosti, strahu in bojznosti; je prav tako stanje, kakršnega si želi Kremelj. Vsak sovjetski državljan se zaveda, da obratuje mašinerija MVD neprestano, da točno registrira vsak najmanjši ljudski utrip, da zasleduje vsakršno razpoloženje in zagra-

bi, če karakteristika oznani, da je mera polna. »Bolje je zapreti deset nedolžnih kot puščati na svobodi enega samega krivca. Samo na ta način lahko uničimo svoje sovražnike«, je bilo načelo vrhovnega poglavarja MVD, Berje, ki ga je prav MVD tudi likvidirala.

Stalinova pipa

Anekdotična: Stalin je izgubil svojo pipo. Po njegovem mnenju jo je moral nekdo ukrasti. Poklical je MVD in ji zapovedal, da iztakne kradljivca čimprej. Po eni uri časa je Stalin našel svojo pipo, ki jo je nekam založil. Ko je MVD obvestil o svoji zmoti, so mu dejali: »Prepozno, tovariš Stalin. Zaprl si smo že petinsemdešet tatibev, od katerih je dvainsemdešet priznalo zločin.«

»Izvrstno«, je odgovoril Stalin. »Izpušitate vseh dvainsemdešet. One tri upornike pa pošljite v Vorkuto, preden bi lahko postali nevarni.«

Georgijskemu pisatelju Robakidseju gre zasluga, da se je ohranil stavek, ki ga je Stalin izrekel leta 1928 prvaku takratne MKVD: »Največji užitek za vas je, da z vsi silo in v polni tišini pobijate naše sovražnike in jih v pravem trenutku bliskovito uničite.«

Kar je veljalo za NKVD, velja prav tako za MVD. Danes opravlja MVD svoje zločine sicer nekoliko elegantneje kot v prejšnjih časih, njeno orožje pa se je samo še zbrusilo. Kar je prej sekalo s sabljo, luknja sedaj s floretom. Sito, skozi katerega neprestano rešetajo sovjetske podnike je še vedno zelo gosto. Temu rešetanju pravi MVD »filtracija«.

Zahodni časnikiarji so se vedno čudili, da jim kljub veliki gostoljubnosti ruskega človeka nikoli ni uspelo, da bi svoje nove prijatelje obiskali na njihovih domovih. Kdor je živel v boljševiški Rusiji, pozna vzroke. To ni posledica kakšnega občutka manjvrednosti ali bojznosti pred zahodnjaki, o katerih ves ruski narod danes ve, da uživajo neprimerno višjo življenjsko raven kot pa jo njim nudi »sovjetski raj«. Edino strah pred MVD preprečuje vabila na dom.

V Sovjetiji obstojata dva neodpuščljiva zločina: špionaža in sabotaža. To sta edina zločina, ki jih kaznujejo z usmrtno strelnico. MVD ne pozna kompromisov. Sleherni tujec, ki prestopi rusko mejo - tudi če je komunist -, je načeloma špijon. Po kaj naj bi prihajal v Rusijo če ne zato, da krade z oči in išče ljudi za svojo prevratniško organizacijo? Kar lahko pričena z nedolžnim prijateljstvom, pri steklenici vodke, lahko konča z velezladjo. Vsak človek je podkupljiv in tudi Rus je samo človek.

»Obramba proti vohunstvu je samo takrat uspešna, če tudi nemogoče stvari ocenjuje in raziskuje kot mogoče.« To je načelo, ki vodi do naravnost smešnih izrodov. Pa kdo se za to zanima. Taka bojazen stane sicer ogromnega denarja, onemogoča pa vohunjenje tujih držav, in to je glavno.

Rdeče obsevanje - čarovnije MVD

MVD stalno opozarja sovjetske podnike pred tujei in radovednimi časnikiarji. Na shodih, ki jih sovražniki komunizma v Rusiji imenujejo »rdeče obsevanje«, prikazujejo agenti MVD nevarnosti, ki jim pretijo s strani tujcev v naravnost strahotni luči. S tem pa nastajajo nevarnosti tudi za posameznike, ki se ne držijo MVD navodil. Zato se ruski ljudje odpovedujejo zanimivemu znanstvu, da ne bi jih MVD sumničilo, da se družijo s predstavniki tujih sil. Slehernik je srečen, da ne zaide med uničevalno koljesje MVD. V Sovjetiji ni tujca, ki bi ga stalno ne spremljala v kakršni koli že obliki, tajna policija.

Zena ameriškega vojaškega atašeeja je leta 1954 doživela majhno neprijetnost. Na svojem sprehodu po osrednjih mestnih delih Moskve je fotografirala otroka, ki se je igral na kupu kamenja. Takoj se ji je približal »civilist« in jo ozmerjal, nakar se je od nekje vzela emvedovec. Nastal je škandal. Ataše in njegova žena sta morala iz Sovjetije v štiriindvajsetih urah. »Civilist« je predstavljal za učitelja. Govoril je angleški. Od leta 1951 dalje se morajo vsi častniki MVD obvezno učit angleščine.

MVD pa ni samo mojstrica v boju proti vidnim in nevidnim režimskim sovražnikom. Je prava umetnica tudi v propagandi. Kjer prevzame poveljstvo, izgubijo vse uredbe in vsi zakoni svojo veljavo. MVD pa je tudi čarovnica.

Ko je junija meseca 1955 prispel indijski ministrski predstavnik Nehru v Sverdlovsk, je MVD pokazala, kaj zna. Stiri tedne pred tem obiskom je pognala le nobne mestne očete v dir. Dan in noč so množice pripravljale sprejem. Možje, žene in otroci so skupno s kaznjenci z vsi vno spreminjali mestno obličje.

V štiriindvajsetih dneh so zgradili tisoč metrov dolgo asfaltirano cesto po gozdu k »gradišču«, kjer je Nehru stanoval. Ob poti ležeči, povsem zanemarjeni kolhoz, so čez noč spremenili v vzorno kmetijo. Dvesto metrov od gradišča so zgradili dve leseni hišici s štirimi stanovanji za stražnike in služinec. Zaradi sabotaže je ena baraka zgorela preden je prispel Nehru. Zato so ustavili na železniški progi vagon, ki so vozili izdelane lesene hišice v Karagando, in si meni nič tebi nič eno »izposodili« ter jo postavili namesto pogorele barake. Za opremo gradišča so dobili pohištvo iz Letonije. V parku so posadili na sto in sto vrtnic.

Ko se je Nehru vozil po mestu, ni smel na cesto noben meščan z obnošeno obleko ali neobrit. Deželani, ki so prihajali po dnevnih opravilih v mesto, so morali nazaj, če niso bili dovolj čedno oblečeni. Nakupovalke, ki navadno stoje v kačah pred državnimi trgovinami, so napodili na dvorišča. V velikih državnih trgovinah v notranjosti mesta so na povelje MVD znižali cene vseh predmetov za 50 odst. da bi Nehru lahko občudoval kupno moč sovjetskega prebivalstva.

Takrat je bilo v vsem mestu kakih 200 osebnih avtomobilov. Mesto šteje okrog pol milijona prebivalcev. Vsi ti lastniki avtomobilov se prešli bencin brezplačno z narocilom, da dva dni, kolikor se je Nehru v mestu zadrževal in v časih ko je bil Nehru na cesti, neprestano vozarjijo po notranjih mestnih predelih in tako »poživljajo« motorizirani promet.

V tovarnah, ki jih je Nehru obiskal so delavci prešli nove tute. Cestne prometne so dobile nove metle in snežobole površnike. Vsa šolska mladina je morala praznično oblečena plesati. Celotno drugič zelo priljubljene pižame so izginile z mestnih ulic.

Ruski starček je pri vsem tem pripomnil: »V Sovjetiji hodi ves svet s palico, samo MVD ne. Kar zagradi, obdrži. V enem samem tednu naloži lahko na vagon ves narod in ga razreže kot vrečo graha.«

Na te besede je pljunil in debelo zaklel.

S takim življenjem bi nas rad osrečil Palmiro Togliatti in njegovi aktivisti, ki se že vneto urijo za vredne posamele svojih velikih učiteljev MVD. Prav zato je tako življenjsko potrebno, da spoznamo komunizem v celoti in se proti njemu borimo kot se borimo proti atomski bombi. Oba uničevalca človeštva sta si podobna kot dvojčka.

Pred štiridesetimi leti - tri ofenzive

Prav v teh časih ko se v nekaterih srcih tudi tu med nami drami avstrijaskantski protisrbski in protihrvatski strup, s katerim so predniki današnjih krojilcev slovenske usode na Koroškem pod gestom: »divide et impera« zastrupljali srca in razum obrobni Slovincem, je prav, da se spomnimo tistih Slovincem, Srbov in Hrvatov, ki so preživeli kri po koroški zemlji za boljše in srečnejše bodočnost slovenskega naroda. Kri ima drugačno ceno kot povampirjena avstrijaskantska modrost, in tudi zgodovina iz l. 1919 in 1941 ima drugačno težo, kot besedičenja in sanjarenja o osebnih karierah pod taktirko uničevalcev slovenskega rodu.

Dne 29. aprila 1919 je pričel splošen napad slovenskih čet na Koroškem. Napad se je ponesrečil, ker so bili Nemci mnogo močnejši. Na slovenske čete pri St. Janžu v Rožu so Nemci streljali s topovi s Humperskega gradu nad Rožom. Tudi cerkveni zvonik v St. Janžu je bil zadet od topovskih strelcov.

Pri Veljni vasi v Rožu se je četa 40 slovenskih vojakov prepeljala čez Dravo. Napredovala je proti Humperskemu gradu. Neka ženska (Franciška Scherlauer, to je: Zerjav) je letela na grad in obvestila Nemce o prihodu Slovincem. Od strela iz nemške puške zadet je padel poveljnik čete, ostali so se umaknili. Ranjenec je prosil vode. Nemški vojak pa ga je ustrelil v glavo in zakričal: Tu imaš vodo! Mrtvega so potem vlekli pol ure daleč v Katmarovas, da je bil ves izmalčen, Pokopan je v Kotmarivasi. Doma je bil v bližini Ljubljane.

Ze prvi dan napada je bila slovenska ofenziva na celi črti ustavljena.

Dne 2. majnika 1919 so napadli Nemci. Hudi so bili boji pri Področčici. Tu se je na nemški strani bojeval tudi tirolski bataljon pod poveljstvom stotnika Dragoinja. Nemci so bili v premoči. Osvojili so vhod v karavanski predor na koroški strani in njeli 200 slovenskih vojakov in 6 častnikov ter zaplenili 13 topov in 40 strojnje. Hudi so bili tudi boji pri Apačah

in pri Smarjeti v Rožu. Nemška premoč je tu v boju iz bližine pobijala slovenske vojake in častnike. Padel junaški poročnik Jurca. Ranjen je obležal poročnik Krajnc, doma iz Doberlevasi. Nemški divjak je s strelom usmrtil ranjenca.

Pri Guštanju v Mežiški dolini je padel junaški nadporočnik Malgaš, ki je dejal, da ne odide živ iz Koroške. V tej nemški ofenzivi je padlo mnogo slovenskih vojakov in častnikov in 900 mož pa so Nemci ujeli. Nemci so imeli v času od 29. aprila do 6. maja 43 mrtvih. V šestih dneh so Nemci slovenske čete pobili ali ujeli oziroma izgnali iz Koroške. Prišli so celo do Vuzenice in Slovenjgradca na Štajerskem. V Velikovu se zdaj prida tzv. »2. Maj Strasse« (cesta 2. majnika) o tej zmagoviti nemški ofenzivi na Koroškem.

Dne 28. majnika 1919 ob štirih zjutraj

Materinski dan - 10. maja

Beseda, ki prva privre iz otroških ust vseh narodov tega sveta, je: mati. S to vseobsegajočo besedo izraža otrok strah in veselje. Mati se ne straši nihesar; iz goreče hiše rešuje svojega otroka, brani ga pred sodnikom in za njim se požene v divje valove, da bi ga rešila pred smrtjo.

V družini je oče je razum, mati srce. Semenska zrnca materine dobrote gnetejo otrokov značaj. Ta raste v svet in zori v javno mnenje, kajti narodi se oblikujejo v otroški sobi. »Dom ustvarja moža«, pravijo Angličji.

O materi pravi Ivan Cankar: »Vsak večer ti pogledam v obraz in vsako jutro, mislim bom nate in ti boš mislila name in tako bo moje življenje, kakor da bi me vodila roka tvoje ljubezni!...« (Materina slika)

Svetovnoznan zgodovinar Jules Michelet je napisal: »Ko sem se mučil s svojimi znanstvenimi deli, se je stalno risala pred menoj materina podoba. Vodil me je njen čudoviti duh. Čeprav je preteklo že trideset let, odkar sem jo izgubil, živi v

meni z leti vred. Niti tega ne vem, kje ležijo njene kosti, kajti bil sem preverjen, da bi ji postavil spomenik. Vendar sem ponosen na svojo mater, ponosen na to sijajno ženo.«

Nekdanji predsednik Združenih držav, John Adams je nekoč dejal: »Bil sem presrečen otrok v zavesti, da imam mater, ki me je dojila z moralnimi vrednotami, brez katerih državnik ne more vladati. Gotovo nisem popoln človek, grešil sem - o tem sem se kasneje prepričal - vedno takrat, ko sem se oddaljil od materinih načel.«

Prvi vzgojitelj moderne dobe, Pestalozzi, je pobijal množično vzgojo. Dejal je: »Ne potrebujemo podržavljenega človeka, ampak počlovečenje države.«

Mati ustvarja genije. Kaj bodo producirale komunistične jasi? Morda teličke. Geniji so tako in tako komunizmu v napotje, ker mislijo z lastno glavo, telički pa samo prikrikmavajo. To spoznanje naj bi končno prodrlo v srce sleherne matere in vsakega očeta.

stolice, bojazljivo vohal past, nato pa se je prevzel od groze iztrgal, da bi jo pobral skozi vrata. »Stoj!« je zakričal stric in zgrabil mačka za rep. »Stoj, bedasta žival: tu pogled, to je miš! Oglej si jo, ti pravim!«

Pjotr Demjančič je mačka zgrabil za tlnik in mu smrček obdrnil ob past. »Dobro si jo ogled! Praskovja podrži ga malo... Drži ga trdno naravnost pred vratci pasti. Ko spustim miš, spusti ti mačka, si razumela!«

Ko je stric odpiral vrata, je njegovo obličje izražalo globoko tajinstvenost. Miška se je neodolčno bližala, vohala s smrčkom in kot puščica švignila pod zofo... Izpuščeni maček pa se je z dvignjenim repom splazil pod mizo. »Ušila je!« je kričal stric ves razjarjen. »Kje je maček? A, pod mizo... No le počakaj...« Potegnil je mačka izpod mize in ga karajoče stresal... »Taka mrha...« je godrnjal in vlekel mačka za uhelj. »To imaš! Prihodnjič boš miško spet izpustil, a?«

Naslednjega dne je kuharica ponovno slišala strica: »Praskovja, spet se je ujela miš. Sem z mačkom!«

Po večerajšnjih žalitvah se je muček splazil za peč in vso noč ga ni bilo na spregled. Ko ga je Praskovja spravila na dan, ga prinesla v sobo in ga postavila pred past, se je tresel po vsem životu in žalostno mijavkal. Stric je počasi dvignil pokrov - miš pa je švignila mimo mačjega smrčka in izginila v omari: maček

pa, spet na prostosti, se je pognal naravnost pod zofo.

Ko se je ujela tretja miš, se je maček ob pogledu na past in na ujeto miš ves tresel in Praskovjo pošeno razpraskal po rokah. Stric je ves iz sebe rohnel: »Proč s to bestijo! Se danes mora maček iz hiše!«

Pretelko je leto dni. Suh, reven, majhen maček se je razvil v stasito in krepko žival. Nekega večera se je plazil čez dvorišče za ljubavno pustolovščino. V bližini svojega cilja je nenadoma zaslišal šum in takoj zatem zagledal miš, ki je bežala v konjušnico. Dlaka se je našemu junaku naježila, hrbet je skrivil v grbo, zapihal, se tresel in - zbežal.

Da, sedaj ko sem odrasel, se mi dogaja kot bežecemu mačku. Tudi jaz sem užil čast, da me je poučeval moj stric, seveda v - latinščini. Če mi sedaj včasih pride pod oči delo iz klasičnega veka, moram, namesto, da bi bil navdušen, misliti na sirovurno obličje starega strica, na najrazličnejše ut consecutivum, ablativus absolutus, na nepravilne glagole... Ves poblehim, lajše se mi najžijo, pa jo ucvrem, kot svoječasn naš maček, v beg.

Kitajski pregovori

Voda lahko živi brez rib, nobena riba pa ne more živeti brez vode. - Edina šola, ki se ji ni moč odtegniti, je šola življenja. - Dragoceni ljudje imajo lahko samo dragocene prijatelje. - Če je grozde kisto, tudi vino ne more biti sladko.

Mladini, staršem in šolnikom

Razumljivo je, da se morajo kolonije dosledno pokoriti ukazom svojih gospodarjev. Na Zahodu ta pokorščina neprestano šepa kot dokazujejo dogodki po afriški celini. Kolonialne posesti se po teh predelih sveta upirajo, borijo in se druga za drugo otresajo tujega gospodovanja. Na Vzhodu se kolo časa obrača v nasprotno smer. Sovjetski imperij duši s tanki in bombniki vsak upor, stiska svoje satelitske kolonije v čedalje tesnejši objem in istočasno razteguje svoje polipske lovke po bližnjih in daljnih samostojnih sosedih.

Vse to so znane resnice tudi za tiste, ki si iz kakršnih koli osebnih koristi zapirajo oči in ušesa pred takimi dejstvi XX. stoletja. Kolonizacija sovjetskih satelitov bo že v doglednem času totalna. To dokazuje sklep CK Čsoslavoške KP z dne 23. IV. 1959, s katerim bodo na Čsoslavoškem po sovjetskih vzorih prenosovno celotno šolstvo.

Kopija sovjetskega šolskega ustroja predvideva na Čsoslavoškem ustanovitve devetrazrednega obveznega šolstva od 6 do 15 leta starosti. Nadaljna izobrazba se deli v dvo- in trirazredno tako imenovane strokovne šole, vajeniške in srednje šole. Zadnje so trirazredne in tvorijo z devetrazrednicami celoto, namreč dvanastrazredno šolstvo. Poleg tega delujejo za delavstvo triletni večerni in dopisni tečaji. Strokovne šole bodo dvo- in štiri-razredne. V te šole bodo sprejemali samo take učence, »ki so bili vsaj eno leto zaposleni po obratih kot delavci«. Od celotne šolske dobe, naj bi en del učenci preživljali po tovarniških obratih.

Važna novost je ustavljanje internatov za obvezne in srednje šole. Dejanski namen tega sklepa - in to priznavajo sami komunisti šolski reformatorji - je, da bodo s temi internati »zasnovani ugodnejši pogoji za dobro strokovno izobrazbo kakor tudi za vzgojo v komunističnem duhu.« Z drugimi besedami: otroka je treba popolnoma ločiti od staršev in vzgojo prepuščati partijam.

Šolska prenova postavlja tudi popolnoma nov statut za univerze in visoke šole. Povezavo med vseučilišči in tovarnami je treba - tako pravi komunistični sklep - okrepiti. Pri sprejemu na univerze in visoke šole uživajo prednost tisti dijaki, ki se izkažejo s tovarniško prakso. V bodoče bodo visokošolci tudi med študijsko dobo delali po tovarnah. Končno zahteva sklep temeljito znanje marksizma-leninizma po vseh fakultetah.

Generalni tajnik KPČS, Hendrych je ob razglasitvi gornjih sklepov izjavil: »Potreba šolske prenove je v tesni zvezi z dograditvijo socializma in človekovo vzgojo v komunističnem duhu, ki naj ustvari novo človeški tip, sovjetskega človeka.« Nadaljeval je: »Pri tem je treba pobijati vse buržujske kulture in ideologije. Hendrych se je nato pritoževal, da so ti vplivi posebno na kulturnem in umetniškem področju taki, da vzbujajo resno zaskrbljenost. Iz ostalih izjav reče oblastnikov je razvidno, da so nezadovoljni

z današnjo visokosolsko mladino, ker se v njenih vrstah uveljavljajo vplivi, ki križajo komunistične načrte. Povedal je, da na visokih solah ne nudijo marksistično-leninistični vzgoji tistega mesta, ki ji pripada.

Bistvo nove šolske prenove na Čsoslavoškem pa je dejstvo, da hočejo komunistični oblastniki čim tesnejše povezati šolo s tovarno, da bi s tem preprečili pomeščanje mladine.

Novi partijski sklepi pa so nastali še iz drugačnih pobud. Eden izmed številnih vzrokov je občutno pomanjkanje delovne

SLOVENSKI AKADEMSKI SKLAD »ADRIA«

za katerega so dali pobudo visokošolci od »ADRIE« ima namen:

- 1) Krepiti smisel za edinstvo med slov. akademiki, poglobljati narodno zavest, ohranjati vero in izročila ter širiti demokratično in socialna načela.
- 2) Podpirati težnje svojega članstva po uveljavljanju in uspešnem študiranju.
- 3) Nuditi moralno oporo in pomoč potrebnim in zaslužnim v obliki knjig, skriptov in prispevkov za šolstvo. Prispevke sprejemata upravi »Kat. glasaa« in »Demokracija«, pod značko S.A.L. ADRIA -, kakor tudi naša dva zastopnika in delegata v akademskem svetu Saša Rudolf in Savo Sfiligoy (via Pitteri 6 Gorica).

Glavni odbor S.A.L. Adria

sile, kar resno ogroža uresničenje visokoletečih gospodarskih načrtov. Ta nedostatek mislijo komunisti vsaj deloma odpraviti z delovno obveznostjo šolske mladine in na ta način pridobiti nekaj milijonov delovnih ur. Ker je to delo neplačano robota, pridobi sovjetska kolonija na

milijarde prihrankov za - Moskvo. Pri tej šolski prenovi se ponovno uveljavlja dialektično zakrinkano izkoriščevanje človeških delovnih sil v korist sovjetskega imperija. Medtem ko se je Marx z vso ostrožjo boril proti delu mladine po tovarnah in zahteval zaščitne zakone za mladoletne, ropajo njegovi učenci delovno silo in zdravje napoldrastlih počanikov z vso srednjeveško krutostjo in kolonialno samogoltnostjo.

Težko si je predstavljati, da bi v katerikoli »kapitalistični« deželi otroke na ta način oropali najlepših let mladosti kot to počenajo po deželah, kjer brezobzirno vlada državni kapitalizem pod cinično zastavo srpa in kladiva. Povrhu pa to izkoriščevanje prikrijeva s cenenimi propagandističnimi gesli »prostovoljno patriotsko delo mladine za zgradbo socializma«.

Kdor si želi takih razmer in svojim otrokom privoščati tako usodo, naj še v naprej voli KPI. Doraščajoči mladinci pa sedaj vedo, kakšnih volilnih znakov v bodoče ne bodo prekrizali.

Ceroveljska šola

Solsko poslopje bodo v kratkem pričeli graditi. Delo je že prevzelo neko tržaško podjetje.

Ceroveljci smo pri tem tako prizadeti, da se ne moremo in ne moremo sprijazniti z mislijo, da bo šola 3/4 km oddaljena iz vasi, posebno še zato, ker je v neposredni bližini vasi več primernih stavbišč na razpolago. Glavno zagovajalca, da bo šola postavljena tako daleč imata gotovo naš zastopnik v občinskem odboru in tudi g. župan, ki ni upošteval želja velike večine vaščanov.

Pri vseh zadevah je značilno še to, da je eden od tistih, ki so lovili podpise, poslal svojega otroka v italijansko šolo v Sesljan. Take »značajneže« upošteva naša občinska uprava. Te krivice Ceroveljci ne bomo pozabili.

TRŽAŠKI PREPIHI

Sadovi komunistične vzgoje

Pred kratkim smo prebrali v slovenskih listih polemiko o tabornikih in skavtih. Pri tem je »napredni« tisk zagovarjal razne vrste morale. V Sovjetiji, ki je moralna dojilja vseh »progresistov«, je pred kratkim Karmel Cuhovski, znani ruski pripovednik otroškega branja, napisal knjižico, v kateri je zbral besedni zaklad in miselna bogastva sovjetskih otrok med drugim in petim letom starosti. V številnih primerih otroških razgovorov prevladujejo znanstveni izrazi in popolno neumevanje normalnega pojmovanja otroškega mita in legende.

Ton »naprednega« mišljenja o razvoju vrst je razviden iz razgovora štiritletnega dekletca s svojo babico:

»Babica, kaj je res, da si bila v svoji mladosti opica, in da si se spremenila, ker si morala trdo delati?«

»Ne, nikoli nisem bila opica!«

»Potem pa je bila moja mama opica?«

»Ne, tudi ona ni bila.«

»Aha, potem je bila pa moja druga babica, ki živi v Moskvi. Ta je naša družinska opica.«

Tema o razvoju vrst pa je opremljena tudi s politično primeso. To dokazuje razgovor dveh štiritletnih fantičev:

»Mama je odšla v Moskvo, da mi kupi malo sestric.«

»To je neumnost! V Ameriki kupujejo otroke. Pri nas prihajajo iz železice.«

»Ni res. V Ameriki so opice tiste, ki spravljajo otroke na svet.«

Amerika je v fantaziji ruskih otrok dežela morskih roparjev, škrtov in čarovnic. Mater, ki je razjezila svojega ljubljencega, bo ta ozmerjal z »Wallstreet coprnico«, pravi Cuhovski.

Učiteljica otroškega vrta je otrokom razlagala, da je v Ameriki noč, kadar je v Rusiji dan. Pa je štiritletni Ivan pripom-

nil: »Amerikanci dobijo to, kar zaslužijo, ničevrdni kapitalisti!«

Zabavne so baročne znanstvene prispevke, ki so priljubljene pri sovjetski mladini:

»Mama, danes sem tako truden kot 120 voltna žarnica, ki so jo brez transformatorja vključili na tok 220 voltov.«

Tako modruje otrok, medtem ko drugi zagotavlja, da smatra konja za traktor in sprašuje, kam se pri konju vlija bencin.

Take in podobne razgovore prinaša Cuhovski v svoji knjižici, ki bi jo bilo vredno posloveniti in z njo seznaniti starše, ki prepuščajo vzgojo svojih otrok raznim pionirskim in podobnim vzgojnim čudodelnikom.

Kardeljeva dialektika

Za štiridesetletnico ustanovitve KPJ, za 1. maj in podobne ljudskodemokratske priložnosti so komunistični trombetači v zadnjih tednih Jugoslovanom razbijali ušesa s samohvalisanjem in potvarjanjem resnice do onemoglosti. Kardeljeva dialektična demagogija pa je na piemenu »Socialistične zveze delovnega ljudstva« v Beogradu postavila krono norčevanja. To je mogoče samo pod diktatorskim bičem, kjer pomeni vsak ugovor ječa in policijsko preganjanje.

Naj navedemo samo nekaj cvetja, ki ga je po zaključeni cvetlični razstavi poslal iz Beograda B. Božič tržaškemu titovskemu »Pr. dn.«:

»Kardelj ugotavlja dalje, da je nova Jugoslavija podedovala (beri: si prilastila, ker komunistom ničče nicaesar ni pustil, ampak so si vse prisvojili s pravico pesti!) zelo zaslova kmetijsko proizvodnjo.« Ta »zaslova« kmetijska proizvodnja - glej čudež vseh čudežev - pa je krmila s pšenico, mesom, koruzo, mastjo celotno jugoslovansko prebivalstvo s Kardeljem in njegovo Pepeco vred in poleg tega tudi še nekaj milijonov prebivalcev Srednje Evrope. »Preobnovano Titovo kmetijstvo« pa že 15 let zalagajo z moko in mastjo Združene države, Nizozemska in še kaka druga država. Če bi teh vsakoletnih dobav ne bilo, bi milijoni in milijoni Jugoslovanov stradali. Seveda je Kardelj - po sovjetskih vzorih - navrgel nekaj statističnih fabrikatov, ki pa veljajo toliko kot lanski sneg spričo trdih dejstev popolnega dosedanjega skrahiranja titovskega kmetijstva. Za konec burke je Jugoslovanom izpustil še eno demagoško žabico: »Rezultati dosedanjega razvoja kažejo, da je pot našega kmetijskega razvoja pravilna.«

Kardelj pa je povedal še tole: »...istočasno se je povečala tudi življenjska raven prebivalstva...« Ni sicer povedal kategera prebivalstva, med to neznanatno manjšino kakih 5 odst. vseh Jugoslovanov pa spadata vsekakor Kardelj in njegova tovarišja.

Kako se je povečala življenjska raven jugoslovanskega delavstva, nam povedo resnične statistične številke. Le oglejmo si jih!

Za svojo mesečno plačo si je jugoslovanski delavec kupil: belega kruha l. 1938 - 250 kg, l. 1959 pa 143 kg; svinjine l. 1938 - 86 kg, l. 1959 pa 27,50 kg; masla l. 1938 - 83,35 kg, l. 1959 16,67 kg; kave l. 1938 - 16,67 kg, l. 1959 pa 5,- kg; volnene obleke l. 1938 - 1,25 kosa, l. 1959 pa eno tretjino obleke; čevljev l. 1938 - 9 parov, l. 1959 pa 2 para in pol. Za nakup koleza je moral delavec delati l. 1938 poldrugi mesec, l. 1959 mora garati tri mesece in pol. Za nakup avtomobila je l. 1938 delal 30 mesecev, l. 1959 pa 70 mesecev.

Pa še tole: 1 kg belega kruha si je zaslužil l. 1938 v 40 minutah, l. 1959 mora delati 67 minut; 1 kg svinjine si je l. 1938 zaslužil v 110 minutah, l. 1959 dela 412 minut; 1 kg masla si je zaslužil l. 1938 v 120 minutah, l. 1959 mora delati 697 minut; za 1 kg kave je delal l. 1938 10 ur, l. 1959 mora delati 38 ur in 27 minut; eno volneno obleko si je zaslužil l. 1938 v 133 urah in 30 minutah, l. 1959 pa mora delati 576 ur in 55 minut.

Taka je resnica. O njej pa ne govori Edvard Kardelj in ne modrujeta niti »Pr. dn.« niti »Novi liste. Življenjska raven pa taka... Kakšna? - Komunistična pač.

ŠOLSKE VESTI

Ravnateljstvo Državne nižje srednje šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da je rok za vlaganje prošelj za sprejemne izpite do 30. maja. Prošnje sprejema tajništvo vsak dan od 9 ure dalje. Vsa potrebna pojasnila daje tudi tajništvo.

Dr. Ludvik Šturm

ZDRAVNIK IN KIRURG
se je preselil v
VISTA FLORES DE TUNUYAN PCIA
MENDOZA - ARGENTINA

Odgovorni urednik:

Prof. IVAN RUDOLF
Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisni za uredništvo:
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzetta 18-I.

CENA: posamezna številka L 30,-
Narodnina:
mesečno L 50,- — letno L 600,-
Za inozemstvo:
mesečno L 90,- — letno L 1000,-
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

„Slovenska manjšina je stvarnost“

Proračunska razprava v tržaškem občinskem svetu, ki je bila zaključena 27. aprila z odobritvijo občinskega proračuna za l. 1959 z 32 glasovi večine, je bila za slovensko narodno skupnost, odkar od l. 1949 zaseda povojni tržaški občinski svet najpomembnejša.

Proračun izkazuje svoje vrline in pomanjkljivosti. Pri tržaški mizeriji proračun ne more biti radodaren in širokosrčen, vendar je prvič po vojni uravnotežen izdatke mestnih uslužbenecv z rednimi občinskimi dohodki ter znižal primanjkljaj na 1800 milijonov lir. Upošteval je gospodarske in socialne potrebe slovenskih krajev, za slovensko šolstvo pa je skop in do slovenskih kulturnih potreb brezobziren. To zadržanje je dr. Agneletto v svojem govoru odločno grajal in zahteval, da se to popravi. Upravno in finančno tehnično je proračun ob sedanjih razmerah vendar tak, da je moral biti sprejet, da bi občinski odbor prejel nujno potrebna sredstva za redno občinsko upravljanje.

Po zakonu mora biti proračun sprejet z absolutno večino svetovalcev, t. j. z 31 glasovi. Vladajoča večina s socialdemo-

krati in desidentiji je razpolagala samo z 29 glasovi. Opozicija komunistov, socialistov, misovcev, liberalcev in titovcev se je združila, da bi zavrgla proračun, ne morda zaradi proračuna samega, ampak da s tem vrže vladajočo večino. Ta koalicijska, ki je absolutno nesposobna, da bi prevzela občinsko upravo v svoje roke, ker bi se liberalci odtegnili in bi ostala mešanica skrajne levice s skrajno desnico izkazovala komaj 26 glasov, je hotela zrušiti sedanji občinski odbor za vsako ceno. Pa naj pride za nami kar hoče, tudi komisar. To je bilo geslo komunistov in novofašistov.

Socialkomunistom je rušenje upravnih enot drugih strank politični programski postulat za mehčanje pogojev svetovne revolucije. Zato bodo socialkomunisti načelno vedno glasovali proti občinskim proračunom demokratičnih strank. Tudi v primeru, da bi se iz takega proračuna cedila za občinarje samo med in mleko. Povsem naravno je, da socialkomunisti svoje dejanske politične cilje skrbno prikrijejo in jih maskirajo s tehnično kritiko. Se nikoli namreč niso na tem svetu postavili kjerkoli takega proračuna, da bi ga ne bilo moči kritizirati.

Novofašisti so potegnili s socialkomunisti, ker so jim demokraciji vse premalo šovinistični, italijanski liberalci pa so bili proti proračunu iz maščevanja, ker jih niso sprejeli v občinski odbor.

Predstavniki Slovenske liste kot Slovenec in demokrat ni mogel podpirati komunistično-fašistične sabotažne politike in njihovega medsebojnega sporazuma, da zrušijo občinski odbor in spravijo občinsko upravo spet v komisarje roke. Izjavil je, da bo s pridržki, ki so bili objavljeni v zadnji »Demokraciji«, glasoval za proračun. Podobno sta izjavila tudi svetovalec Tolloy in Borghese od »Unione Triestina« in »Fronte dell'Indipendenza«.

Po teh izjavah treh sredinskih demokratičnih skupin je bil socialkomunistično-misovskoliberalni napad na proračun in na normalno poslovanje izvoljene občinske uprave odbit, ker je bila za proračun zagotovljena potrebna večina. To je spravilo z ravnotežja proračunsko opozicijo. Tako se zastopnik liberalcev ni mogel krotiti in je protiliberalno očital večini - kako bo pred tržaškim občinstvom opravičila sprejem proračuna, ki je bil izglasovan z glasovi independentistov in zastopnika »deglji slavi bianchie? Takoj nato se je dvignil svetovalec dr. Agneletto in poučil liberalnega svetovalca, da dr. Agneletto ni nikak predstavnik »deglji slavi bianchie Deninkinovega spomina, ampak izvoljeni zastopnik demokratičnih Slovencev Tržaškega ozemlja. Liberalnemu zastopniku je ta možat odgovor zaprl usta. Nekateri opozicijski svetovalci pa so dr. Agnelettu celo čestitali za pogumen nastop.

Občinski svetovalec »Muisa«, prof. Dulci je v svoji polemiki z liberalcem končno izjavil pred polno zbornico: »Slovenska manjšina je na tem ozemlju stvarnost, s katero je treba računati in naša dolžnost in pravica je, da ji priznamo njene potrebe.«

Prvič je bil tržaški občinski svet priča takega odkritega in moškega priznanja slovenske stvarnosti na tem ozemlju s strani vplivnega italijanskega občinskega svetovalca. Slovenci se zavedamo, da je mnogo treznih italijanskih mož, ki mislijo tako kot prof. Dulci. Vemo tudi, da je večina italijanskega naroda za nujno so-

PODPIRAJTE
SLOVENSKO
DOBRODELNO
DRUŠTVO

Dogodki doma

MAJSKI IZLET SDD. Člani in prijatelji Slovenskega dobrodelnega društva so si za letošnji prvomajski izlet izbrali slovenski javnosti malo znano izletniško področje Pian di Cansiglio, planoto, ki leži med mestecem Vittorio Veneto in jezerom Croce, južno od Belluna. Med enciani in avrikli, po mladem gozdiču in pašnikih se tu mešan odpočije od mestnega hrupa in vrveža. Nekoliko nenaklonjeno in deževno spomladansko vreme pa ni izletnikom prav nič kvarilo veselega družabnega razpoloženja. Med potjo so si ogledali Pordenone in okolico, ob povratku pa S. Croce in Stivan ob Nadiži.

PRIROČNIK O CESTNEM PROMETU. S 1. julijem bodo uveljavili nove predpise o cestnem prometu. Z novimi določili bodo seznanjali prebivalstvo s predavanji in razlaganji tudi po solah. Razpisani so bili tudi natečaji za sestavljalce in risarje priročnikov. SDZ se je pri pristojni oblasti zavzela, da bi priročnik izdali tudi v slo-

GLASBENA MATICA V TRSTU
V soboto 16. t.m. ob 20.30 v Avditoriju

KONCERT

Orkestra Radia Ljubljana

Solist **KARLO RUPEL**
in **OSKAR KJUĐER**
Dirigenta **UROŠ PREVORSEK**
Spored obsega naslednja dela:
Ch. W. Gluck: Uvertura k operi »Fidencija na Aulidi«.
A. Dvorak: IV. sinfonija
L. van Beethoven: Koncert za violino in orkester
U. Vrabec: III. stavek iz sinfonije pesnitve »Tri obdobja«

Prodaja vstopnic v četrtek, petek in soboto v Tržaški knjigarni, tel. 61792 ter eno uro pred pričetkom v Ul. Roma št. 15-II (SPZ).

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

V TRSTU

Najavljena predstava »POP CIRA IN POP SPIRA« v petek 15. t.m. na Opčinah odpade zaradi tehničnih ovir.

V nedeljo 17. t.m. ob 16.30 v Ljudskem domu v SV. KRIZU

SREMAC - KOSAR

Pop Cira in pop Spira

komedija v treh dejanjih